

El mal i un amor que salva

El cas tràgic del Riccardo, un jove italià de 17 anys que ha matat els seus pares i el seu germà sense cap raó aparent, ens impressiona i ens interpel·la.¹ Pel que sembla, no ha indicat cap altre motiu a part d'un malestar personal del qual es volia alliberar. Hi ha un misteri tan insondable davant de la manifestació d'un mal tan inhumà que la primera reacció és un silenci estremidor. El dolor per les víctimes (i pel culpable, que ara s'enfronta a tota una vida marcada pel que ha fet) s'amplifica en dirigir la mirada a tants joves que senten un malestar semblant i que molts expressen de diverses maneres, però molts d'altres amaguen a dins. Aquest malestar adopta la forma d'un buit interior i un aïllament radical que no es limita a casos particulars sinó al contrari, i veritablement ningú en queda exempt.

La primera exigència que emergeix, més enllà de les notícies dels informatius, és interrogar-se i intentar comprendre quin pot ser l'origen de certs fenòmens, tot i ser conscients que en el fons roman un misteri intangible. Molts intel·lectuals, periodistes i experts han parlat del tema, alguns d'ells concretament han considerat oportú recordar, a «una societat que es nega a veure l'abisme que té al davant», que «al món existeix la presència activa del mal» (Susanna Tamaro, *Corriere della Sera*, 4 de setembre). «Un mal insondable i per tant proper i possible també en nosaltres» (Maurizio Crippa, *Il Foglio*, 4 de setembre).

Malgrat estar envaïts, com tots, per una sensació de confusió, caldria que ens preguntéssim si aquest malestar no es troba amb un terreny adobat en el concepte de llibertat en el qual vivim immersos. Llibertat entesa com a autonomia total, com a pretensió que jo em basti a mi mateix, on l'únic horitzó admissible per al meu compliment és la realització dels meus desitjos i projectes, molt sovint derivats d'expectatives imposades per la societat. Des d'aquesta perspectiva, l'altre no només no té dret a ajudar-me a entendre qui soc, sinó que tendeix fins i tot a convertir-se en enemic. El dramàtic resultat, sense distinció d'edat, és la ruptura de lligams: potser no ens aïllem físicament, però es perd el sentit d'aquests lligams, amb el risc de caure en l'avorriment o fins i tot en la depressió, cada cop

més buits i sols perquè som incapaços de reconèixer que la relació amb l'altre ens defineix com a persones.

En aquest context, afirmar que el que urgeix és una educació significa interessar-se pel destí de tots nosaltres. Escoltar els joves i prendre's seriosament les seves preguntes és decisiu, però no n'hi ha prou si no hi ha algú que indiqui un camí i el comparteixi amb ells, com ens testimonien amb senzillesa els avis del Riccardo, que no l'han abandonat. No hi ha res més necessari que pares i professors que proposin als joves una hipòtesi de sentit per a la seva vida. A classe, concretament, s'hauria d'afavorir aquesta implicació, de manera que els nois i noies puguin verificar realment les propostes educatives. En canvi, la tendència sembla ser la de silenciar aquestes veus, en nom d'una concepció mal entesa de laïcitat com a neutralitat. El problema no és tant ensenyar una manera de viure, sinó ensenyar a preguntar-se per què, i per a què, viure. Aquesta necessitat de sentit que intentem emmascarar de tantes maneres és de fet una aspiració inextirpable, fins i tot en les seves expressions més dures o tràgiques. El que desitgem, més o menys conscientment, és algú que ens estimi, que reconegui el nostre valor, que ens alliberi del mal.

Un amor així sembla impossible. Tanmateix, hi ha hagut un moment en la història en què s'ha fet present i ha pretès fer-ho en els trets d'un rostre amb un nom molt concret: Jesús de Natzaret. Tal com li va passar a la samaritana de la qual parla l'Evangeli: Jesús va decidir recórrer el camí més dur, travessant el desert, i arribar al pou a una hora del dia a la qual no hi anava ningú, i ho feu expressament per parlar amb aquella dona. Aquesta trobada la salva. Déu mateix es va molestar per ella. És el principi d'una vida nova, la possibilitat d'una mirada a si mateixa i a la realitat carregada d'esperança. També és així per a nosaltres. Fràgils i limitats com tothom, davant de l'abisme insondable del mal no tenim res més a oferir al món que aquest amor que rebem i una amistat com a lloc on experimentar-lo.

Setembre de 2024

¹ Es refereix a un succés que ha tingut lloc a Paderno Dugnano, una localitat de la província de Milà, on un jove de 17 anys ha matat els seus pares i el seu germà petit de 12 anys. Un noi aparentment sense especials dificultats, que tenia una família normal, com tantes altres, però que ha comès una massacre que ni tan sols ell sembla saber explicar.